

írottakat. Ezt a magas színvonalat enyhén szólva nem érik el a régi boltokról írott szócikkek. Talán a remek zsánerképeket maga elé téve tévedt a szerző az olcsó érzelgősség határára (sőt, olykor be is merészkedett oda, például az ilyen passzusokkal: „*Boltok zajai, mézbarna belsők, illatok. És persze az élet ritmusa. Ahogy azt a vésnök apró kalapácsával mérte, s talán méri. Ha behunyjuk a szemünket, még hallhatjuk a megvésett órák ketyegését.*”)

A könyv öt, ügyesen csoportosított fejezetben mutatja be a látnivalókat: Templomok, emlékhelyek / Lakóházak / Intézmények / Piac, üzletek / Vendéglátás. Ezekhez a kötet végén külön-külön térkép tartozik. Ez nem könnyíti meg a

használatot. Talán egy könyvjelző segítené. Maguk a térképek tetszetősek, áttekinthetőek.

Ez a könyv azért nagyszerű, mert beavatatlannak számára virtuális módon teremti meg a ma már nem létező zsidónegyedet. Az erzsébetvárosi városrész ma alig-alig éri el a szociológiai jelenség alsó határértékét.

De nem lehet azt sem elhallgatni, hogy a „Séták” olyan korszakban térképezi fel a zsidónegyedet, amikor az folyamatosan, sőt, egyre gyorsabb ütemben pusztul, amikor már alapkaraktere is súlyos veszélyben forog. Amikor lassan már csak a zsinagógák bontása nem merül fel senki vállalkozó kaszáló képzetében. Ezért némileg groteszk a ha-

tása a hátsó borító fülszövegének: „*Ez a könyv – néhány séta erejéig – bepillantást enged ebbe a hajdani és napjainkban dinamikus újáéledő világba.*” (Kiemelés a recenzenstől.) S noha köztudomású, hogy egy útikalauznak álcázott komoly művelődéstörténeti képeskönyvnek nemigen lehet kritikai éle – ezt, ugye, nem tetszik komolyan gondolni?

Vince Kiadó Fényképezte **Kapolka Gábor** Előszó: **Bächer Iván**
Képaláírások: **Kapolka Gábor, Perczel Anna, Saly Noémi, Toronyi Zsuzsanna, Várnai Vera** Tervezte: **Kaszta Móni** 232 oldal. Ára 2795 Ft.

Egy könyv, ami kettő

Sándor P. Tibor

A Rubicon történelmimagazin- és könyvkiadó már eddig is sokat tett azért, hogy eloszlassa azt a mesterséges homályt, ami a rendszerváltoztatás előtt történelmünk kulcskérdéseit körülölelte. Most, 1956 évfordulóján egy némiképp szokatlan kiadvánnyal rukkolt elő, mely egyszerre kíván megfelelni az ünnepi emlékalbum és a szikár tényeket soroló kézikönyv műfaji szabályainak. Valójában két kiadvány anyaga jelent meg nemcsak egybekötve, hanem tipográfusi leleménnyel szervesítve is.

Az első rész **Eörsi László** lexikonja a forradalom utáni megtorlás során kivégzett felkelőkről. 225 életrajz, vagy inkább életrajz-törödékek: hiszen a személyi adatokon túl kizárólag a forradalom és a letartóztatás között történeteket tudhatjuk meg a rövid biográfiákból. De a szereplők többségének alighanem éppen ebbe a néhány hétbe, hónapba sűrűsödött össze minden addigi tapasztalata, szenvedélye és erkölcsi drámája. E derékba tört életutakat a forradalom hirtelen fellobbanó fénye erre a rövid időre emelte ki éles kontúrokkal a hétköznapi homályából.

Eörsi László a budapesti felkelőcsoportok történetének kutatója. Eredményeit főképp levéltári anyagokra, egész pontosan a periratokra építi. Meggyőző-

A Szentpétery Tibor életművét
bemutató honlap:
www.szentpetyertibor.fw.hu

dése, hogy a kihallgatások, vallomások és szembesítések jegyzőkönyvei, elmentmondásai és célzatosságuk ellenére is, az elfogulatlan és forráskritikai eszközökkel felvértezett szakember számára rekonstruálhatóvá teszik az eseményeket. Módszere nagy körültekintést igényel, hiszen kétséges, hogy mennyire tekinthetők tényyszerűnek a nyomozati és a bírósági dokumentumok. A történész és a detektív pozíciója talán soha nem kerül ilyen veszélyes közelségbe. Így aztán nem csoda, ha ezek a portrék nem mindenben hasonlítanak az újonnan állított emlékművekhez. Történetei kényyszerűen vázlatosak, mégis felkavaró olvasmányok. Antik sorstragédiák és modern regények kivonatai egy-egy fél gépelt oldalon: életmentőkből lesz életek kioltója, csibészesség keveredik forradalmi eltökéltséggel, kisszerű küszködés máig izgó heroizmussal.

A kiadvány „második kötete” fotóalbum. Az első rész is bőven illusztrált ugyan – a kivégzettek rideg fényű igazolványképei mellett a világsajtót bejáró riportfényképek részletei villannak elő – ez azonban igazi képeskönyv: válogatás a tavaly 89 éves korában elhunyt *Szentpétery Tibor* fényképeiből. Azokban a

napokban ballonkabátja alá rejtett kamerájával járta a várost, hogy lefotografálja mindazt, amit az utca népe láthatott és átélt. Fényképezett ő már korábban is forró helyzetekben: haditudósításokat küldött a Don-kanyarból. Ott esett meg vele az a legendás eset, mikor egy orosz mesterlövész, objektívja csillanására célozva, eltalálta fényképezőgépét, mely a csodával határos módon megmentette gazdája életét. (Sok évtizeddel később a Leica-cég egy vagyont kínált a hallatlan reklámmértékű roncsért – mindhiába.) 1956-os képei azonban nem háborús riportok. A jogvégezett, egykori minisztériumi tisztviselő, aki a megélhetés kényszeréből vált fotóamatőrrel hivatásos szakfényképésszé, nem tört az *Epoca*, a *Life* vagy a *Stern* akkor éppen Budapesten száguldó riportereinek babérajaira. Krónikása lett a fellázadt városnak, megrendelés nélkül rögzítette a hirtelen felszínre tört népakarat megannyi jelét: a vagonokra, kirakatok üvegeire festett jelszavakat, a krétával, tussal, golyóstollal írt lelkesítő üzeneteket, a hirtelenjében készített régi-új utcablákat. És a romokat, a roncsokat, az utcán heverő holttesteket is.

A fegyverszünet csendesebb óráiban

ezrek hömpölyögtek a golyó verte, robbanásoktól szaggatott főutakon, aki tudott, fényképezett is. Egyes sorozatok városszerte terjedtek, maradékaik rejtek-helyeken vészelték át az eltelt időt, hogy mostanában újra láthatók legyenek. Szentpétery Tibor felvételei messze kiemelkednek e leletértékű, de többnyire kevés hozzáértéssel készült emléképek közül. Nemcsak azért, mert olyan pillanatok is megörökített, amelyeket mások nem – például a Margit hídon robbogó tankkal átvezetett farmotoros Ikaruszt, amely a Melbourne-i olimpikonokat szállította –, hanem mert volt türelme, érzéke a látvány képszerűségére, komponáltságára is ügyelni. Ha kellett, magaslati nézőpontokat keresett, máskor nem röstellt közel lépni az emberekhez.

Tette, amit a szakszerű dokumentártornak akkor tennie kellett. Ahogy sok évtizeddel később is, amikor a városvédelmi mozgalom fotósainak szeretve tisztelt mentorává-mesterévé vált.

Eörsi László: 1956 mártírjai.
225 kivégzett felkelő.
Budapest a forradalom napjaiban.
Szentpétery Tibor fotói.
Rubicon Könyvek, 2006.

Adja fel a a leckét...

Rejtvényszerkesztőnek hívjuk!

Küldjön be egy fotót, amit Ön készített egy budapesti épületről, annak részletéről, a város valamely díszéről. A beérkezett felvételek közül választjuk ki azt, amit következő lapszámunkban, mint rejtvényfeladványt teszünk közzé, megpályáztatva az olvasókat: sikerült-e azonosítani a felvételen szereplő objektumot.

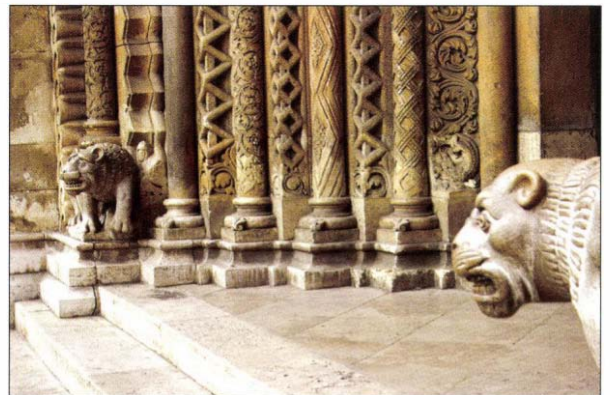
A témakör hónapról-hónapra változik. Most olyan tükröződő felületről készült képeket várunk, melyekből valamely épület, vagy a város egy jellegzetes pontja sejlik fel. A beküldött felvételek egyikét novemberi számunkban, rejtvényként bemutatjuk.

Szeptemberi feladványunk megfejtése: a képen a Várkertbázár lépcsősora látható. A Várkertbázár *Ybl Miklós* egyik leglátványosabb alkotása, 1875 és 1882 között épült fel. A második világháborúban jelentősen megsérült, csak 1960-ban hozták rendbe. Az évtized közepétől 1981-ig itt működött a Budai

Ifjúsági Park. Bezárása óta a bázár épületei és építményei évről-évre tovább pusztulnak, jelenleg a világ száz legveszélyeztetettebb műemlékének egyike. Felújítására, hasznosítására számos terv született, de állapotában a mai napig nem történt változás.

Számos megfejtés érkezett, a szerencse *Ország Annának* kedvezett, aki a Budapesti Városvédő Egyesület Adalékok a külső Terézváros történetéhez című kiadványát nyerte meg.

Szintén ez a kötet a nyeresége *Báló Sándornak*, akinek a fotóját a legjobbnak ítéltük a beküldöttek közül, így ezt adjuk fel ebbe a hónapban rejtvényként. Emlékeztetőül: oroszlanokat bemutató fotókat vártunk. Kérdésünk: hol található a képen látható állatok?

Megfejtéseiket, fotóikat október 26-án (kedden) éjfélig juttassák el címünkre (A BUDAPEST szerkesztősége, 1089 Budapest, Elnök utca 1., a borítékra írják rá: Adja fel a leckét) vagy a budapest@mail.tvnet.hu e-mail címre.

A kiírás részleteit honlapunkon is elolvashatják: <http://budapest.neuropolis.hu/fotopalyazat/>